

TOVERI

Lännen Suomalaisen Työväestön Äänenkannattaja

No. 218

PERJANTAINA, SYYSK. 17 P.—FRIDAY, SEPT. 17

1920.—KOLMASTOISTA VUOSIKERTA.—VOL. XIII

ILMOTUSHINNAT: Kihlaus- ja viikkiliitot \$3 kerta, \$5 kaksi kertaa tavallista kokoa ja suuremmat ilmoitukset 70c palstatuunalla. Syntymä-, nimenmuutos- ja kii-
toilauseilmoitukset \$2 kerta, \$3.50 kaksi kertaa tavallista kokoa. Kuolemanilmoitukset \$3 kerta, \$4.50 kaksi kertaa tavallista kokoa. Lisämaksua jokaiselta värsyiltä ja kiitoslauseista. Halutun-
ta \$2. Naimis- ja avioeroilmoitukset, korkeintaan 75 sanaa-
\$4 kerta, \$6 kaksi kertaa. Ilmoitukset tekstin joukossa (paik-
ladotta 8-poinnin kirjaimilla). — Kaikki muut lyhytaikaiset
ilmoitukset 70c tuuma. Ilmoitukset lyhytaikaiset tuleen rahan
sopimuksella 50c tuuma. Satunnaisia ilmoituksia tulee rahan
seurata mukana. Englanninkieliset suomenkielisiin ilmoitukset
vapaasti. Alin hinta yhdeksi ilmoituksella on 75c.

TILAUSHINNAT YHDYSVALLOISSA:
Yksi vuosikerta...\$5.50 Kuusi kuukautta \$3.00
Kolme kuukautta...\$1.60 Yksi kuukausi...\$.60
CANADAAN:
1 vuosikerta \$7.00; 6 kuukautta \$3.75; 3 kuukautta \$2.00
SUOMEEN JA ULKOMAILLE:
Yksi vuosikerta...\$8.50 Kuusi kuukautta...\$4.50
SUBSCRIPTION RATES IN THE UNITED STATES:
One Year...\$5.50 Three Months...\$1.60
Six Months...\$3.00 One Month...\$.60

LEGIONA JATKA TAISTELUA

Armoton taistelu tulee edelleen jatkamaan Toveria vastaan

Morning Oregonianin ilnessä numerossa oli painettuna seuraava uutinen:
Täysin taivutettuna uskomaan, että Toveri, Astoriassa ilmestyyvää suomalainen sanomalehti, on vihameilinen American Legionille ja kaikille mitä tämä järjestö edustaa, American Legionin toimeenpanevaa komiteaa kokoonneena Portlandissa eilen iltaapäivällä, sitoutti tuota lehteä vastaan armoittamaan sotaan, jossa käytettäisiin "kaikki luvalliset keinot" sen vaikutusvallan tuhoamiseen.

Vaikka lehden toimittajat ovat vankiltaan suljetut epälojalisuussyistä käydyin oikeusjutun jälkeen federaalioikeudessa ja palvelivat kahden vuoden tuomiota, lehti edelleen levittäjä sitä, mitä legionalaisten luulevat turmelevaksi vaikutukseksi, ei vain pohjoisilänneillä, vaan maan muissakin osissa, minne lehti leviää suomalaisten sosialistien äänenkannattajana. Enemmän on taitelua lehteä vastaan käyty ainoastaan Astoriassa, mutta eilinen toimeenpanevan tarkoituksena, että valtiojärjestö myös panee tykkinsä toimimaan.

Järjestyneen työväestön värväiminen American Legionin taistelun radikaaleja ja epälojalisuutta vastaan, on tarkoituksena suosituksissa, mitkä Oregonin osasto tulee esittämään legionan kansalliskongressille Clevelandissa, Ohio, syyskuun 27 p:nä.

Suosituksissa esitetään, että legionan paikallisten osastojen ja paikallisten työväenpuolueiden suhteet tarkistetaan ja mielipiteitä sosialistista ja taloudellisista kysymyksistä vaihdetaan, päämäärällä värväimistöä apu radikaaleja vastaan ja opettamalla lojaliteetille järjestöille toisensa katsantokantoja.

Rogers MacVeagh, Oregonin osaston amerikkalaisuuskomitean puheenjohtaja, oli laatinut legionan Astoriassa pidetyn valtiokongressin suosituksen kansalliskokoukselle esitettävään muotoon. Hänen raporttinsa hyväksyttiin. Siinä suosteltiin japanilaisen siirtolaisprobleemin käsittelyä kansallisena kysymyksenä, eikä rannikkoseudun probleemina; kaiken siirtolaisuuden rajoittamista; epäamerikkalaisen laitojen ja puolueiden tutkimista; muukalaissyntyisten kasvattamista Amerikan lähteisiin; radikaalien tukahuttamista mieluummin kasvatuksen kuin vainoamisen kautta, sekä kansallista lakia, joka kieltää vieraskielisten julkaisujen painattamisen, ellei englanninkielistä käännöstä julkaista rinnakkaisella palstalla.

Majuri William S. Gilbert, Astoriasta, American Legionin departementtikomentaja, johti puhetta kokouksessa, jossa olivat läsnä varakomentaja G. L. Goodell; adjutantit Edward J. Elvers; finanssivirkailija Prescott W. Copkingham; toimeenpanevan komitean jäsen George H. Wilbur, Hood Riveriltä; toimeenpanevan komitean jäsen Howard Gidea, McMinnvillestä; toimeenpanevan komitean jäsen Ben S. Morrow, Portlandista; Rogers McVeagh, Portlandista ja t:ri R. H. Hoskins, Astoriasta, edustaan Clatsop-leirin toimeenpanevaa komiteaa.

Hoodriveriläisen Wilburin esittämä Toveria koskeva pöytäkirja seuraava: "Olkoon päätetty, että Oregonin American Legionin toimeenpanevaa komiteaa on täysin taivutettu uskomaan, että Toveri, Astoriassa, Ore., ilmestyyvää sanomalehti, painettu kokonaan vieraalla kielellä, on tämän järjestön ja sen edustamien asioiden vihollinen," ja vastustaa edelleen tätä järjestöä, sen jäsenmäärän lisäämisyrityksiä ja sen enempää toimintaa; että sen vaikutus on turmiollinen ja soti niitä asioita vastaan, joita legiona paremman amerikkalaisuuden halussa edistää, ja saavutuksillaan synnyttää todellista epälojalisuutta.

"Ja tämä toimeenpanevaa komitea julistaa päämääränsä vastustaa kaikkia tällaisia yrityksiä ja vaikutusta lehdessä ja liikkeessä, jonka agentti ja äänenkannattaja se näyttää olevan, kaikilla luvallilla keinoilla."

(Pöytäkirja esitetyt väärin olet-

TYÖLÄISET UHKAILEVAT ITALIASSA

Ovat pakkoluovuttaneet raaka-aineita valtaamiinsa tehtaisiin

MILANO, syysk. 17 p. — Työväenliiton taholta ilmoitetaan, että se ei tule kauan odottelemaan työnostajien vastausta työläisten esittämiin vaatimuksiin. Ainoa keino saada sovinto aikaan, on hyväksyä työläisten esitys heidän osanottamisestaan teollisuuslaitosten johtoon, ja jolleivät työnostajat pian hyväksy tätä työläisten esitystä, niin työläiset uhkaavat ryhtyä tarmokkaisiin toimiin vaatimustensa perille ajamiseksi.

PAKKOLUOVUTTANEET 44 VAUNUNLASTIA RAAKA-ÄINEITÄ
MILANO, syysk. 17 p. — Kuusi asestettua, käsikranaateilla varustettua miestä meni eilen rahtivarasemalle ja määräsi töiden johtajan lähettämään 44 raaka-ainetta lastattua vaunua tehtaisiin. Kahdeksan miestä meni puhelin- ja lennätinkonttoreihin kutsomaan perään, ettei niistä voitu lähettää tietoa työläisten toimista viranomaisille ja kutsua poliiseja paikalle. Toisia revolveireillä varustettuja miehiä meni konttoriinhuoneisiin asemalle, määrätien kontorit nostamaan kätensä ylös. Tämän järeistä "veturi", jossa kuuletajana ja lämmittäjänä toimivat punaiset, vei nuo 44 vaunua tehtaille.

90 PROS. TYÖLÄISISTÄ ASESTETTUJA.

PARIISI, syysk. 17 p. — Ulkoministeriön tulleet tiedot kertovat, että italialainen laivasto-osasto, johon kuuluu taistelulaivoja ja hävittäjiä, on saapunut Genuaan, missä kommunistit ovat vallanneet satamassa olevat kauppalaivat, vetäen punaiset liput niiden mastoihin, asettaen niihin tykkejä ja ilmoittaen ryhtyvänsä pommittamaan sotalaivoja, jos niitä lähetetään heitä ahdistamaan. Tilanne on Genuassa kehittynyt kriittisemmäksi sen jätessä kun siellä vangittiin työläisten kiihottajia, jotka ovat enimmäkseen venäläisiä ja unkarilaisia (?) ja joilla kaikilla on ollut suuret summat rahaa. Joissakin tehtaisissa toimeenpannun tarkastuksen kautta on päästy selville, että 90 prosenttia niissä työskentelevistä työläisistä on asestettuja.

PAKOTTAVAT SAALISTAJAT TAIPUMAAN

TORINO, syysk. 17 p. — Työläiset tässä kaupungissa yhä kiristävät otettaan, jonka he ovat saaneet työnostajista. He ovat nyt määränneet sensuroitavaksi kaikki täällä lähetettävät lennätin- ja puhelintiedot.

Sähkötehtaiden omistajat kun uhkasivat sulkea sähkön pois kommunistisoiduista tehtaista, niin sähkötyöläiset ilmoittivat heille, että jos tuo uhkaus toteutetaan, niin siinä tapauksessa he ottavat sähkötehtaan huostaansa ja käyttävät sitä omin päin. Tämän kuuluttua isännät täydellisesti antautuivat ja jättivät uhkauksensa täytännönpäinmättä.

MIEHIÄ PESTATAAN NEUVOSTO-ARMEIJAAAN

ROOMA, syysk. 17 p. — "Epoca" kertoo saaneensa tietää eräältä korkeassa asemassa olevalta sotilasvirkailijalta, että punaiset ovat ryhtyneet värväämään miehiä neuvostoarmeijaan Milanossa, Torinossa, Roomassa, Neapelissa ja muissa maan suurimmissa kaupungeissa. Yksi neuvostojärjestön johtajista on anarkisti Enrico Malatesta.

KOVA NÄLÄNHÄTÄ KIINASSA

PEKING, syysk. 17 p. — Nälänhätäisillä alueilla lähellä Pekingiä myyvät vanhemmat 10-vuotiaita tyttöjä 10 dollarista kappale, sanotaan sisäministerille saapuneessa avunpyyntöanomuksessa.

Nälänhätän on johtanut heinäsiirköiden tuottamista vaurioista ja sotalaivojen hävitysretkien takia.

—Toim.

NEW YORKIN LAJLAATIJAKUNNASTA EROTETUT SOS. VALITTU UUDELLEEN

Republikaanien ja demokraattien yhdistynyt vastarinta murtui; kansa lausui tuomionsa

NEW YORK, 16 p. syysk. — Louis Waldman, Aug. Claessens, U. Solomon, Samuel A. Dewit ja Samuel Orr, jotka viime tammikuun 8 p:nä erotettiin New Yorkin lajalaatijakunnasta "epälojalisuuden" takia sosialistipuolueeseen kuulumisesta, valittiin tänään pidetyissä ylimääräisissä vaaleissa uudelleen lajalaatijakunnan jäseniksi republikaanien ja demokraattien yhdistyneestä vastarinnasta huolimatta.

Vaalitaijelu oli kiihkeää, vastustajat käyttivät hyväkseen kaikkia keinoja, mutta sosialistien tarmokas valintaistelu tuotti toivotun tulokset. Joainen erotettu edustaja valittiin uudelleen melkoisella enemmistöllä, joka on kansan vastalause lajalaatijakunnan taantumuseisten jäsenten laitoa tekoa vastaan.

Kun New Yorkin lajalaatijakunta kokoontui säännölliseen istuntoon tämän vuoden alussa, kutsui puheen Sweet sosialistiset edustajat eteenpäin, määrätien heidät polstumaan istunnosta epälojalisuuden puoleen edustajina. Tämä ennenkuulumaton teko, joka soti porvarienkin omaksuina "edustuksellisen" hallinnon periaatteita vastaan, järkytti ymmärtäväisempää porvarimailmaakin, ja vaatimukset alkoi sataa, että erotetut jäsenet on sijoitettava uudelleen oikeuksiinsa. Lajlaatijakunnan enemmistö vahvisti kuitenkin puheimes Sweetin päätöksen ja lajalaatijakunnan ylähuoneen asettama tutkijakomiteakin suositti myöhemmin enemmistöraportissaan erottamista. Tämä mielintö hyväksyttiin lolemmissa huoneissa — ja sosialistiset edustajat menettivät oikeutensa.

Nykyisten vaalien aikana new-yorkilainen suurlehti "World" puolesti julkaisi Waldmanin, Claessensin, Solomonin, Dewitin ja Orrin valitsemista. Ennen vaaleja eräät lajalaatijakunnan taantumuseiset jäsenet uhkailivat, että sosialistiset edustajat erotetaan uudelleen, jos eivät valittuisi. Tämän uhkauksen toteuttaminen ymmärrettävästi syytti johtajia kuitenkin vakavim jälkiseurauksiin ja saattaa edesvaatuiset taantumuseksen ainekset miettimään asiata useamman kerran ympärinsä.

Ranskan presidentti eronnut toimestaan

RAMBOUILLET, Ranska, syysk. 17 p. — Ranskan presidentti Paul Deschanel jätti eilen täällä olevassa asunnossaan pääministeri Millebrandille erohakemuksensa sekä kansalle esotetun julistuksen. Millebrand tulee lukemaan "nuo dokumentit parlamentin istunnossa tiistaina. Parlamentti kokoontuu koolle Versaillesiin syyskuun 25 p. valitsemiaan Deshanellille seuraajan.

Bulgarian kommunistiedustajat vapaina

LONTOO, syysk. 16 p. — "Daily Heraldin" Vientiä saaman tiedon mukaan ovat Rumanian hallituksen askeittain vangitsemat III:nen Internationalen kongressin matkalla olleet bulgarialaiset kommunistit Kolarow ja Dimitrow päästetyt vapautteen ja palautetut takaisin Bulgariaan. Rumanian hallituksen toimepiteiden johdosta ovat Bulgarian työläiset pitäneet suurin mielenosoituksia.

UUSI KEKSINTÖ VEHNÄNKASVATTAMISEN ALALLA

PARIISI, syysk. 17 p. — Ranskalainen maanviljelijä nimeltä Plon Gaud on tehnyt vehnän kasvattamisen alalla kokeita, joilla voi vielä olla kumouksellinen merkitys viljan kasvatuksessa yleensä. Hän on löytänyt siemenvehnän erikoisesti valmistamassaan nesteessä, jota hän kutsuu nimellä "germinator". Sitteen hän on kyvänyt siemenet laimottamattomaan peltoon, jota oli muokattu vähemmän kuin toista peltoa, johon hän kyvi tavallista vehnää, ja hän sai runsaamman sadon tuosta "germinatorissa" liotetastaan vehnästä, kuin tavallisesta vehnästä, joka oli kylvetty hyvin muokattuun ja lannotettuun peltoon.

RÄJÄHDYS MORGANIN TALOLLA

Onnettomuus aiheutti paniikin rahakeskuksessa. — Kymmenittäni kuollut

NEW YORK, 16 p. syysk. — Ainaakin 29 henkeä surmaantui, satoja loukkaantui ja J. P. Morgan & Co:n konttorirakennus tuhoutui hirvittävässä räjähdyksessä, joka tapahtui Wall- ja Broad-katujen kulmassa puolenpäivän aikana tänään.

Räjähdyksen arvellaan aiheuttaneen kuormallinen dynamiittiä, jota kuljetettiin Wall-kadun kautta uuden pörsirakennuksen perustuksen kaivaustyöhön Wall ja Broad katujen kaakkokulmassa. Automobiliin sanotaan törmänneen kuorma-autoon silloin kun se oli Morganin pankkirakennuksen ja Yhdysvaltain haara-rakennuksen välissä, jossa rakennuksessa on miljoonia dollareita hallituksen varoja säilytetynä kultaharkoissa. Palkalle komennettiin säännöllistä sotaväkeä vartiomaan hallituksen rakennusta ja reservipankkia.

Liike-elämä seisahtui kaikkialla finanssi-keskuksessa. Pörssi- ja kaupo-osakemarkkinat suljettiin heti. Sensationimaiset raportit pommisalliton toiminnasta aiheuttivat paniikin pankkiriiden ja osakekeinoilijain keskuudessa.

Erään Morganin liikkeen konttoristin ilmoituksen mukaan tappoi räjähdys kolme mies- ja yhden naiskonttoristin Morganin rakennuksessa. Suuri joukko Equitable vakuutusyhtiön työläisistä loukkaantui ja veltiin sairaalaan. Räjähdyksen voima oli hirvittävä, loukkaantuneita tavattiin aina puolen korttelin päässä olevissa konttorirakennuksissa. Räjähdyksen voima ja rakennusten luhistuminen räminä tuntui mailin päähän. Harvinaista kylläkin, ei räjähdystä seurannut tulipaloja.

Katujen Morganin rakennuksen edustalla syntyi syvä aukko ja Morganin rakennuksen Wall-kadun puoleinen seinä tuli täyteen aukkoja, kun oltiin sitä pommittettu keuhkilla tykeillä. Omaisuuden vahinko on \$1,000,000.

Onnettomuus tapahtui päivällistunnilta, jolloin ihmisvilliä kadulla on suurin. Sadottain kadullaolijoita, loukkaantui ja seutu muistutti sotakenttää, josta haavottuneita korjataan. Puolen tunnin kuluessa löydettiin 15 ruumista, mutta luku lisääntyy kun monet sairaalaan vietyistä loukkaantuneista kuolivat. Suunnaton ihmismeri täytti kaikki onnettomuuspaikalle johtavat kadut ja sekasorot alakaupungilla oli yleinen. Vasta sotaväen saavuttua kyettiin avamaan tie sairaalaväenille ihmisjoukon läpi.

Poliisikomissioneri selitti ensi kuulustelun jälkeen mielipiteensä, että räjähdysten aiheutti dynamiittikuorma.

Juttuja pommisallitosta. Vaikka monet silminnäkijät ovat todistaneet, että heikisti ennen räjähdystä nähtiin Wall-kadulla ajettavan kuormaa, johon suurilla kirjaimilla oli merkitty sanat "Explosives" (räjähtäviä aineita), ovat monet viranomaiset laskeneet liikkeelle juttuja mahdollisesta pommisallitosta, joka oli asettanut kellotalliteella varustetun helvintinkoon Morganin rakennuksen edustalle.

Washingtonista tiedotetaan, että lähes puolittain hallituksen toimintoja on ryhtynyt ottamaan selvää räjähdysten salaperäisistä syistä, suojellakseen hallituksen omaisuuksia samanlaisilta tuhoilta.

Satutaan ensimmäisen raportin räjähdyksestä, yllisyyttä Palmer määräsikin tutkinnon toimitettavaksi heti. Kaikki hallituksen koneistot ovat liikkeellä mahdollisen pommisalliton selville saamiseksi.

WASHINGTON, 16 p. syysk. — Ylimääräisiä vartiota ja muita suojelekeinoja käytetään Yhdysvaltain rahastonrakennuksen turvaamiseksi, kunnes lopullisesti selvää aiheutui New Yorkissa tapahtunut räjähdys vahingossa vai tahallisesti salaliiton toimesta.

Salapoliisin juttuja.

CHICAGO, 16 p. syysk. — Allen O. Meyer, Burnsin salapoliisitoimiston päättökä, New Yorkista, selitti tänään, että J. P. Morgan & Co:n konttorirakennuksen hävittänyt räjähdys oli ensimmäinen toimeenpan-

OSA PESHENGAA ON LUOVUTTU SUOMELLE

Suomi saa kuitenkin vähemmän maa-aluetta kuin sille luvattiin v. 1918

LONTOO, syysk. 17 p. — Moskova saapuneessa radiosanomassa kerrotaan, että venäläis-suomalaisessa rauhankonferenssissa on saatu alkaen yhteisymmärrys, jonka mukaan Suomi tulee saamaan osan Peshengaa, joten sillä tulee olemaan vapaa pääsy Jäämerelle. Kuitenkin saa Suomi nyt vähemmän maa-alaa kuin sille Venäjän taholta tarjottiin 1918.

Venäjä pidättää kuitenkin itselleen oikeuden pitää yllä liikennettä Peshengen lävitse Norjan ja Venäjän välillä.

PROFESSORI SETÄLÄN KIROMATKA

HELSINKI, syysk. — Suomen valkoisten "helmiohjuksissa" Salmassa puhunut professori Setälä verta tihevästi, mutta myöskin vielaustellen, sanoen että "emmhän voi kieltää, että se päämäärä, jonka bolshevismi itselleen asettaa, on suuri ja kauhin, josta tärkein oli "ainoastaan hiljaisiin askelin päästäen eteenpäin parantamaan ja sotatamaan jokaisen oikeutta ja vapautta." — Se oli tarkoituksella viskattu syötti kapinoville rajamaalaisille. Ja heti alkoi kiin puhua kuvailia, miten Suomi tulisi onnellistuttamaan ja valkaisuamaan Vienan-Karjalan ja Aunuksen. Hän esitti täysin imperialistisen kannan, että nuo helmiohjuksen asumat olisivat mitä välttämättömmät lisäkkeet Suomen valtiouruunissa. Siellä Kauko-Karjalassa avautuisi uusi toimiala ja länsimaiden kulttuuriraja siirtyisi melko matkan eteenpäin. Sitten Setälä paheksui kun Suomi ei ollut aikanaan noudattanut johdonmukaista ja selvää rauhapolitiikkaa, on vain haputtu sinne tänne, jota haputtua nyt täytyy hävittää. Viimeksi Setälä vannotti yleisöä esisensä ja kaatuneitten rahakokoitsijoiden hautojen nimessä hyökkäyssotaaan Neuvosto-Venäjää vastaan, vedoten kapitalistien jumalankin apuun. "Suomi suureksi, Suomi eheäksi!" ihkuu hän.

Rautatieonnettomuudella oli juovuttavat seuraukset

OMAHA, 15 p. syysk. — Manningin, Ia., asukkaat, jotka Volsteadin lain takia eivät ole voineet saada itselleen väkijoumia, ovat nyt hyvin varustetut kaupungin lähellä tapahtuneen rautatieonnettomuuden takia.

Yhdestä rikkoutuneesta teräsaitohälvästä vuosi vlti vapaasti mannan. Uutinen levisi nopeasti kaupungin ja pian Manningin asukkaat hakivat pannuja, pataja, ämpäreitä ja muita kippoja kootakseen niihin säilöä vuotavaa helmelleävää nestettä. Jakaminen ei tapahtunut kuitenkaan rauhallisesti, vaan syntyi tappelu, jossa muuan kirveellä varustettu mies sai vaarallisen veitseniskun toiselta.

VALTIOLLINEN ARMAHDUS LATVIASSA

RIIKA, syysk. 17 p. — Perustava kokous on hyväksynyt yksimielisesti lain, joka koskee armahduksen myöntämistä valtiollisista ja kaupillisdollisista rikoksista syytteenpanuille henkilöille, lukuunottamatta tällaisten rikosten alkuunpanijoita ja murhasta syytettyjä, elleivät asianomaiset ole toimineet päällikköjensä käskystä.

suunnitellussa terrorissa joka aiotaan laajentaa yli maan. Jo kaksi viikkoa sitten, sanoo Meyer, oli Burnsin toimisto lähettänyt liikeuttavilleen idässä varoituksia kommunistien ja bolshevikien hommaamasta terrorista.

31 kuollut.

NEW YORK, 16 p. syysk. — Viime tietojen mukaan on räjähdysten johdosta kuolleiden lukumäärä lisääntynyt 31:een.

Thomas W. Lamont, yksi Morganin rahalliseen johtajia, joka oli rakennuksessa räjähdysten aikana, selitti, ettei ole mitään syytä olettaa räjähdystä jonkun pommisalliton tekemäksi. Räjähdyksen aiheuttanut dynamiittikuorma törmännyt automobiliin, selitti Lamont.